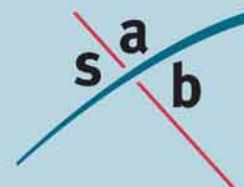

Flora- en faunarapportage

Cannenburglaan Arnhem

Gemeente Arnhem

Datum: 19 maart 2010
Projectnummer: 90447

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
1.2	Planomschrijving	4
1.3	Wettelijk kader	5
2	Quick scan flora en fauna	8
2.1	Onderzoeksmethode	8
2.2	Gebiedsbescherming	8
2.3	Soortenbescherming	9
2.4	Conclusie	13
3	Nader veldonderzoek flora en fauna	16
4	Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet	17
5	Oriënterende habitattoets	18

Bijlagen

- Bijlage 1: gegevens Natuurloket
- Bijlage 2: literatuurlijst
- Bijlage 3: ontheffing Presikaaf Flora- en faunawet

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden, dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortenbescherming*) en eventuele andere betrokken natuurregelgeving. Dit onderzoek wordt beschreven in voorliggende rapportage en is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken

1. **Beschrijving** van beoogde plannen, ligging van plangebied en de gevolgen van de ingrepen voor de huidige situatie
2. **Quick scan Flora en fauna.** Deze is gebaseerd op een eenmalige veldverkenning. In deze quick scan zijn op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten en een eenmalige veldverkenning, uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in en in de directe omgeving van het plangebied. In de quick scan zijn uitspraken gedaan over de effecten van de plannen op nabijgelegen beschermde gebieden en op direct nabij het plangebied voorkomende (vaste rust- of verblijfplaatsen van) strikt beschermde flora en fauna. Hieruit volgt de conclusie of nader veldonderzoek naar strikt beschermde soorten noodzakelijk is en of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde is.
3. Beschrijving van het **nader onderzoek**, indien dit uitgevoerd is. Hierbij wordt ingegaan op de kwalificaties van de onderzoeker(s), de data waarop de veldbezoeken hebben plaatsgevonden, de methode van onderzoeken, specifieke ecologische kenmerken van de soort en uiteraard de resultaten.
4. **Mitigerende maatregelen.** Als uit de resultaten van het nader onderzoek blijkt dat het plangebied in gebruik is door strikt beschermde soorten, dan dienen maatregelen te voorkomen dat de ecologische functionaliteit van het plangebied vermindert. Als SAB het opstellen van deze maatregelen verzorgt, dan worden deze beschreven in dit hoofdstuk. Mocht het opstellen van maatregelen niet afdoende zijn en is een **ontheffingsaanvraag** ex artikel 75 van de Flora- en faunawet alsnog aan de orde, dan staat deze ook hier.
5. **Voortoets of Oriënterende Habitattoets.** Dit is alleen in het geval wanneer negatieve effecten te verwachten zijn op (instandhoudingsdoelstellingen van) beschermde natuurgebieden. Aan de hand van de Effectenindicator van het Ministerie van LNV wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk optredende effecten.

De onderzoeken in deze flora en faunarapportage zijn uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving (zie paragraaf 1.3). Bovendien zijn alle onderzoeken uitgevoerd volgens de door de Gegevens autoriteit Natuur meest recent uitgegeven protocollen.

Gegevens flora en fauna

SAB streeft ernaar alle waarnemingen aan (bijzondere) soorten die verzameld worden tijdens flora- en faunaonderzoeken door te geven aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De invoer van gegevens in de NDFF leidt tot een beter overzicht van het voorkomen van (beschermde) soorten en daarmee tot een betere bescherming van deze soorten.

1.2 Planomschrijving

Arnhem (Gemeente Arnhem) is na Nijmegen de grootste stad van de provincie Gelderland en ligt ten zuiden van de Veluwe. Het plangebied, de locatie van een voormalige school aan de Cannenburglaan, ligt in de bebouwde kom in het zuidelijke gedeelte van Arnhem. Het plangebied wordt omringd door bebouwing en wegen.

Figuur 1: links: uitsnede uit topografische kaart (oorspronkelijke schaal 1:25.000). Rechts, luchtfoto (Google Earth). De rode omlijning geeft de ligging van het plangebied weer.

Plangebied

Binnen het plangebied bevindt zich een voormalige school. Het schoolgebouw is niet meer als dusdanig in gebruik maar wordt bewoond door mensen. Aan de achterzijde van het pand staan enkele voertuigen in opslag. Verder hebben zich enkele bedrijfsmatige activiteiten ontwikkeld. Grote delen van het plangebied zijn verhard met stoeptegels. De achterzijde van het plangebied is afgesloten met hekwerk en niet vrij toegankelijk. De bebouwing is aan de voorzijde meerdere bouwlagen hoog en aan de achterzijde slechts 1 bouwlaag. In figuur 2 wordt een impressie van het plangebied ten tijde van het verkennende veldbezoek weergegeven.

Figuur 2: Impressie van het plangebied. Plangebied is vrij intensief in gebruik als woongelegenheden. Delen zijn vrij onverstoord met weinig onderhoud (Linksonder). (Foto's: SAB, 2009)

Beoogde ontwikkelingen

Alle bestaande bebouwing zal worden gesloopt en de verharde delen zullen worden verwijderd. In het plangebied worden 34 woningen gerealiseerd. Aan de zuidwestelijke zijde van het plangebied zal een groenstrook worden gerealiseerd.

1.3 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

1.3.1 Gebiedsbescherming

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de al bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS niet

verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

1.3.2 Soortenbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te veront-rusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

1. beschermingscategorie 1:

Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;

2. beschermingscategorie 2:

Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.

Als er wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode geldt deze naast de bovengenoemde soorten ook voor vogels. In zo'n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;

3. beschermingscategorie 3:

Voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

1.3.3 *Zorgplicht*

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop- grond- of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2 Quick scan flora en fauna

2.1 Onderzoeksmethode

Het Natuurloket geeft in het kilometerhok waarbinnen het plangebied en haar invloedsgebied is gelegen (194 - 443), het voorkomen van strikt beschermde vaatplanten, zoogdieren en amfibieën weer (Bijlage 1). Binnen het kilometerhok zijn de meeste soortgroepen niet goed onderzocht. Omdat het plangebied maar een klein onderdeel uitmaakt van het betreffende kilometerhok en omdat de beschikbare Natuurloketgegevens in dit geval van lage kwaliteit zijn, is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar de quick scan vooral te baseren op de biotoopinschatting door een ecooloog van SAB Arnhem B.V.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens, *et al.*, 1997) en diverse websites die de meest recente informatie verschaffen omtrent de verspreiding van soorten. Deze bronnen vermelden soortgegevens op uurhokniveau (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het globale gegevens betreft. Bijlage 2 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

In november 2009 heeft een ecooloog van SAB Arnhem B.V. het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname. Zowel het tijdstip (buiten het groeiseizoen van planten en deels buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen) als het eenmalige karakter is hiervoor niet toereikend. Het éénmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

2.2 Gebiedsbescherming

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied Cannenburglaan te Arnhem ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied (Uiterwaarden IJssel #38) ligt op een afstand van 470 meter (hemelsbreed gemeten). Gezien het ontbreken van een directe verbinding, de barrièrewerking van het tussenliggende gebied (drukke verkeersader N325, industrie) en de hoge verstoringsgraad zijn de effecten van het realiseren van 34 woningen op het beschermde natuurgebied Uiterwaarden IJssel minimaal. Zeker wanneer het huidige gebruik in ogenschouw wordt genomen. Ten tijde van het verkennende veldbezoek was een deel van het plangebied in gebruik voor bedrijfsmatige activiteiten. Het voormalige schoolgebouw is al reeds tien jaar in gebruik als wooncomplex.

Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied Cannenburglaan te Arnhem ligt niet in een gebied dat is aangewezen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde natuurgebied dat is aangewezen als onderdeel van de EHS ligt op een afstand van 470 meter (hemelsbreed gemeten). De afscherpende werking van de N325 voorkomt negatieve effecten op de EHS. Gebiedsbescherming is niet aan de orde.

2.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

Vaatplanten

De groene elementen in het plangebied zijn voor een belangrijk deel aangeplant. Van een stabiel ecosysteem is geen sprake en bijzondere groeiplaatsen zijn niet aanwezig. De beheerder van het voormalige schoolgebouw heeft wel aangegeven dat binnen het plangebied orchideeën groeien. Gezien de aanwezige habitats en de hoge verstoringsgraad, moet dit de Brede wespenorchis (*Epidactis helleborine*) zijn. Deze beschermde soort staat vermeld op tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen.

Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft.

Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens komen in de omgeving van het plangebied soorten als Egel (*Erinaceus europaeus*), Bosspitsmuis (*Sorex spec.*), Huisspitsmuis (*Crociodura russula*), Mol (*Talpa europaea*), Vos (*Vulpes vulpes*), Hermelijn (*Mustela erminea*), Wezel (*Mustela nivalis*), Bunzing (*Mustela putorius*), Ree (*Capreolus capreolus*), Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), Woelrat (*Arvicola terrestris*), Veldmuis (*Microtus arvalis*), Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), Haas (*Lepus europaeus*), Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en de meer strikt beschermde soorten Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), Steenmarter (*Martes foina*), Wild zwijn (*Sus scrofa*) en Das (*Meles meles*) voor.

Algemeen voorkomende soorten

Het plangebied is grotendeels in gebruik en kent in die delen een hoge verstoringsgraad. Toch zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van algemeen voorkomende soorten als Egel (*E. europeus*), Huisspitsmuis (*C. russula*), Mol (*T. europea*) en kleine marterachtigen niet uit te sluiten. Met name aan de zuidwestelijke en de zuidoostelijke zijde van de bebouwing is de verstoringsgraad lager en zijn mogelijke verblijfplaatsen voor handen. Voor de algemene soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Eekhoorn

Gezien de afwezigheid van voldoende naaldbomen, eiken en/of beuken (voedselbomen) en de aard van het omliggende gebied (bebouwd, veel verkeer) is het onwaarschijnlijk dat de eekhoorn in het plangebied voorkomt.

Steenmarter

De strikt beschermde steenmarter komt volgens verspreidingsgegevens ook voor in en/of in de omgeving het plangebied. De steenmarter is een soort die voorkomt in of nabij grote steden, dorpen en boerenerven, en lijkt zich aan de menselijke bebouwing te hebben aangepast. De bebouwing die door de ontwikkelingen in het plangebied wordt aangetast, is intensief in gebruik. Deze bebouwing is niet geschikt om te dienen als vaste rust- of verblijfplaats voor steenmarters. Er zijn dan ook geen sporen aangetroffen die wijzen op aanwezigheid. Negatieve effecten van de beoogde plannen op vaste rust- of verblijfplaatsen van steenmarters zijn uit te sluiten.

Wild Zwijn en Das

Wilde zwijnen en dassen zijn geen soorten die vaste rust- of verblijfplaatsen hebben binnen de bebouwde kom van een stad. Deze soorten vereisen grote, aaneengesloten leefgebied die vrij ongestoord zijn. Daar is in het plangebied absoluut geen sprake van. Negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van dassen en wilde zwijnen zijn op voorhand uit te sluiten.

Vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens (Limpens *et al.*, 1997) komen in de omgeving van het plangebied Franjestaart (*Myotis nattereri*), Watervleermuis (*Myotis daubentonii*), Meervleermuis (*Myotis dasycneme*), Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), Laatzvlieger (*Eptesicus serotinus*) en Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) voor. Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet.

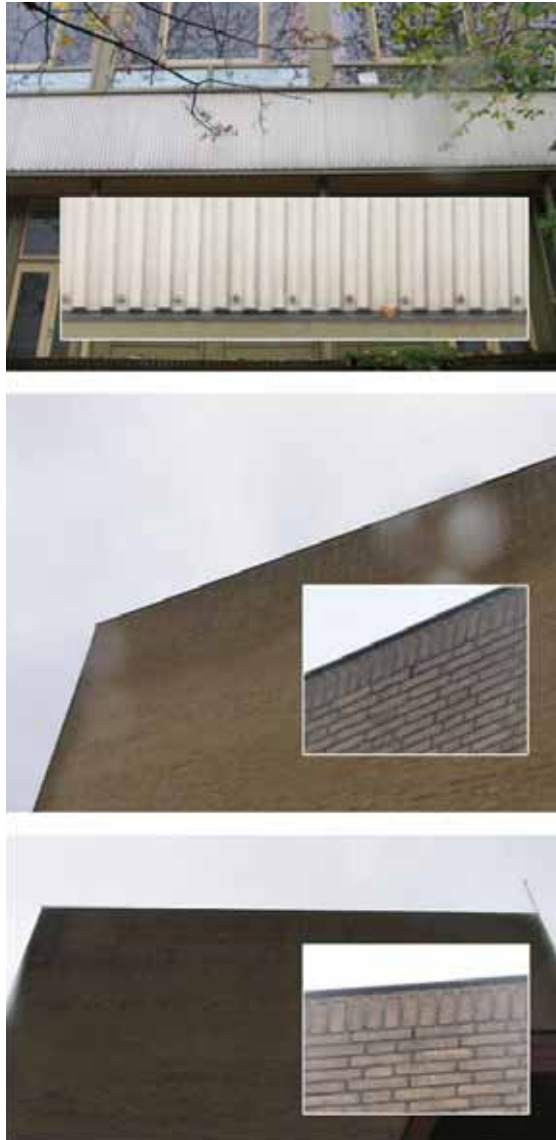
Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis (*P. pipistrellus*) en Laatzvlieger (*E. serotinus*) en boombewonende soorten als Rosse vleermuis (*N. noctula*) en Watervleermuis (*M. daubentonii*). Daarnaast zijn soorten die van beide elementen gebruik maken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten en spleten en achter loshangende schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen

De huidige bebouwing beschikt over spouwmuren. De spouwmuren zijn toegankelijk via open stootvoegen en andere ventilatieopeningen. Dergelijke muren kunnen fungeren als vaste rust- of verblijfplaats van strikt beschermde soorten. Met name de hoge, blinde gevels aan de kopse kanten van de hoogbouw aan de voorzijde van het plangebied kunnen hier geschikt voor zijn. De potentiële invliegopeningen zitten hoog boven de grond en hebben zodoende een vrije aanvliegroute. Dergelijke grote blinde ge-

vels bieden voor vleermuizen een zeer stabiele omgeving. Aan de voorzijde van het gebouw is een type gevelbekleding gebruikt dat ook geschikt kan zijn als vaste rust- of verblijfplaats. Het gebruikte plaatmateriaal heeft een trapeziumprofiel. Deze platen zijn aan de onderzijde allemaal toegankelijk voor vleermuizen.

Door de grote hoeveelheid potentiële vaste rust- of verblijfplaatsen (figuur 3) van gebouwbewonende soorten vleermuizen zijn negatieve effecten niet op voorhand uit te sluiten.

Figuur 3: mogelijk geschikte toegangen tot vaste rust- of verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten vleermuizen. Boven: trapeziumbeplating, midden en onder: open stootvoegen (Foto's: SAB Arnhem, 2009)

Boombewonende soorten vleermuizen

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangende schors. Enkele van de aanwezige bomen zijn van voldoende omvang om te dienen als vaste rust- of verblijfplaats voor boombewonende soorten vleermuizen. Wanneer deze bomen in de huidige staat behouden blijven, dan zijn negatieve effecten op boombewonende soorten vleermuizen op voorhand uit te sluiten.

Vliegroutes

Soorten maken vaak jarenlang gebruik van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foeragegebied, daarom kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied. Binnen het plangebied zijn geen duidelijke lijnvormige elementen te onderscheiden. Ook na het verwijderen van de bebouwing zijn voldoende mogelijkheden aanwezig voor vleermuizen om zich te oriënteren. Een van de onderdelen van de plannen is het ontwikkelen van een groenstrook aan de zuidwestkant. Een dergelijke groenstrook kan een grote verbetering zijn voor de plaatselijke populatie vleermuizen op het gebied van migratiemogelijkheden.

Negatieve effecten van de beoogde ontwikkelingen op vaste vliegroutes zijn uit te sluiten.

Vogels

Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standdaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Het plangebied met struweel en bomen is geschikt als broedgelegenheid voor veel vogels.

Jaarrond beschermde vogelsoorten

In het kader van de Flora- en faunawet zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd. Dit betekent dat nestlocaties van deze soorten het gehele seizoen beschermd zijn. Hierin worden vier categorieën onderscheiden:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boombalk, Buizerd en Ransuil).

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn de volgende soorten aangetroffen: Zwarte Kraai (*Corvus corone*), Merel (*Turdus merula*), Kokmeeuw (*Larus ridibundus*) en Blauwe Reiger (*Ardea cinerea*). Geen van de aangetroffen soorten is jaarrond beschermd. Er zijn ook geen sporen of nesten aangetroffen van jaarrond beschermde soorten. Negatieve effecten op jaarrond beschermde soorten worden niet verwacht.

Amfibieën

Stichting RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland) verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen en publiceert deze jaarlijks op het internet (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het plangebied soorten voor zoals Bastaardkikker (*Rana klepton esculenta*), Bruine kikker (*Rana temporaria*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*) en de meer strikt beschermde soorten Kamsalamander (*Triturus cristatus*), Poelkikker (*Rana lessonae*) en Rugstreeppad (*Bufo calamita*) voor.

Algemene soorten

Algemene soorten, zoals Bruine kikker (*R. temporaria*) en Gewone pad (*B. bufo*), die na de metamorfose op het land naar voedsel gaan zoeken, zijn gezien de binnen het plangebied gelegen biotopen niet uit te sluiten. Dit is ook in overeenstemming met de mededeling van de beheerder dat amfibieën voorkomen in het plangebied.

Algemene soorten kunnen grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren, is het ook mogelijk dat er dieren in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Beschermde soorten

Het plangebied is voor strikt beschermde soorten ongeschikt. Geschikte waterpartijen zijn afwezig en de verstoringsgraad is erg hoog. Ook het omliggende gebied is ongeschikt voor strikt beschermde soorten. Negatieve effecten op (vaste rust- of verblijfplaatsen van) strikt beschermde soorten zijn niet te verwachten.

Reptielen

Reptielen zijn over het algemeen gebonden aan structuurrijke vegetatie, vaak gelegen in weinig verstoorde biotopen. Soorten als ringslang (*Natrix natrix*) en levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) kunnen voorkomen in gebieden met een relatief hoge verstoringsgraad. Volgens RAVON zijn in de omgeving van het plangebied de afgelopen jaren geen reptielen waargenomen. Op basis van de binnen het plangebied aanwezige habitats (bebouwing met enkele plantsoenen) is het voorkomen van reptielen niet waarschijnlijk.

Vissen

Binnen het plangebied is geen open water aanwezig. Negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van vissen zijn daardoor uitgesloten.

Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Het plangebied valt niet binnen dergelijk biotopen. Overige strikt beschermde soorten als mollusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de aanwezige habitats.

2.4 Conclusie

In het plangebied aan de Cannenburglaan te Arnhem (gemeente Arnhem, provincie Gelderland) zal een voormalig schoolgebouw worden gesloopt en vervangen door 34 grondgebonden woningen. Voordat deze ingreep wordt uitgevoerd, dienen de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties in het kader van de geldende natuurwet- en regelgeving in beeld te zijn gebracht.

2.4.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op de beschermde gebieden. Het plangebied te Arnhem ligt niet in de EHS of een gebied dat is aangewezen in het kader van de NB-wet. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied Uiterwaarden IJssel #38 ligt op een afstand van 470 meter (hemelsbreed gemeten). Het dichtstbijzijnde natuurgebied dat is aangewezen als onderdeel van de EHS ligt eveneens op een afstand van 470 meter (hemelsbreed gemeten). Gezien de binnenstedelijke ligging, de afwezigheid van verbindingen tussen het plangebied en het genoemde natuurgebied, de aard van de ontwikkelingen, de hoge verstoringsgraad en de barrièrewerking van het tussenliggende gebied, zijn negatieve effecten op beschermde gebieden niet te verwachten. Gebiedsbescherming is op deze locatie niet aan de orde.

2.4.2 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt). De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben. Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid van het plangebied als bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig, tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook de vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten niet langer kunnen functioneren. Door de werkzaamheden kunnen alle aanwezige soorten negatieve effecten ondervinden van de ingreep. Voor de meeste soorten is dit tijdelijk van aard.

Algemene soorten

De meeste van deze soorten zijn beschermd maar vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Strikt beschermde soorten

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten staat vermeld op tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet en is daarmee strikter beschermd. Voor deze soorten geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen voorkomen moet worden of een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd.

Op basis van verspreidingsgegevens, aanwezige habitat en veel toegangsopeningen tot spouwmuuren of andere mogelijke schuilplaatsen kan worden gesteld dat zowel boombewonende soorten vleermuizen als gebouwbewonende soorten vleermuizen vaste rust- of verblijfplaatsen kunnen hebben binnen het plangebied. Negatieve effecten van de beoogde ontwikkelingen op deze vaste rust- of verblijfplaatsen zijn niet op voorhand uit te sluiten.

Verder kunnen bij de start van werkzaamheden in het broedseizoen, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren. Werkzaamheden dienen plaats te vinden buiten

het broedseizoen of tijdens het broedseizoen, als broedende vogels binnen en in de directe omgeving van het plangebied uitgesloten kunnen worden.

2.4.3 Nader onderzoek

Uit de quick scan is naar voren gekomen dat een aantal strikt beschermde soorten mogelijk voor kan komen in het plangebied. Bij het slopen van de bebouwing is niet uitgesloten dat vaste rust- of verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten vleermuizen worden aangetast. In het kader van dit project en overige projecten in de wijk Presikhaaf is op basis van eerdere bevindingen al een ontheffing aangevraagd ingevolge artikel 75 van de Flora- en faunawet. Deze ontheffing is, na aanpassingen van een eerdere ontheffing naar aanleiding van een handhavingverzoek, uiteindelijk door het Ministerie van LNV verleend onder nummer FF/75C/2006/0051B. Deze ontheffing is geldig tot 1 juli 2011 en heeft betrekking op het aantasten van vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen. In de ontheffing worden een aantal mitigerende maatregelen genoemd die voorkomen dat de ecologische functionaliteit achteruit gaat. Daardoor blijven de soorten behouden en is het nader onderzoek niet noodzakelijk. De ontheffing met voorwaarden is als bijlage bijgevoegd.

Het is wel belangrijk om de werkzaamheden met betrekking tot het ongeschikt maken van de bebouwing af te ronden voordat de huidige ontheffing verlopen is. Een verlenging is namelijk onder de huidige interpretatie van de Flora- en faunawet niet zonder meer mogelijk. Dienst Regelingen heeft aangegeven dat bij noodzakelijke verlenging een nieuwe aanvraag moet worden gedaan met alle bijbehorende (en actuele) onderzoeken. Bij het nemen van de juiste mitigerende maatregelen (zoals nu beschreven in de ontheffing) wordt geen ontheffing meer afgegeven maar ontvangt u een positief besluit waarin wordt vermeld dat de Flora- en fauna wet niet wordt overtreden met inachtneming van de voorgestelde maatregelen. Dit houdt in dat het project doorgang kan vinden zonder verdere procedurele consequenties vanuit de Flora- en faunawet. Een dergelijke aanvraag vergt enkele maanden voordat het daadwerkelijke besluit wordt afgegeven.

2.4.4 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst tegen de muur op >2,5 meter hoogte op nieuw te bouwen woningen;
- het planten van bomen en struiken voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheems bes- en bloemdragende struiken en planten;
- er kunnen nestpannen, neststenen of nestkasten worden aangebracht ten behoeve van gierzwaluwen. Deze beschermde soort verliest steeds meer nestmogelijkheden. De huidige bebouwing is voor deze soort niet geschikt.
- er kunnen nestkasten of zogenaamde vogelvides worden aangebracht ten behoeve van huismussen. Ook deze soort verliest door de huidige bouwvoorschriften steeds meer nestgelegenheden.

3 Nader veldonderzoek flora en fauna

Uit de quick scan flora en fauna blijkt dat vleermuizen niet zijn uit te sluiten binnen het plangebied. De gemeente beschikt over een ontheffing om het project ten uitvoer te brengen. Deze ontheffing heeft betrekking op vleermuizen. Een nader onderzoek is dus niet aan de orde.

4 Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet

De betrokken partijen beschikken reeds over een ontheffing ingevolge artikel 75C van de Flora- en faunawet. Deze ontheffing staat bekend onder FF/75C/2006/0051B. en heeft betrekking op het beschadigen, vernielen, wegnemen of verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de Baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de Water-vleermuis (*Myotis daubentonii*).

5 Oriënterende habitattoets

Door de barrièrewerking van het tussenliggende gebied, de geringe functieverandering en het ontbreken van overeenkomstig habitat worden geen negatieve effecten verwacht op het nabij gelegen Natura 2000-gebied "Uiterwaarden IJssel". Een oriënterende habitattoets wordt niet noodzakelijk geacht.

Bijlage 1: gegevens Natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:194 / Y:443

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	4	1			3	goed	-	1991-2007
Mossen						redelijk		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	4	1		2		slecht	26-50%	1997-2007
Broedvogels			11		2	goed	0%	1996-2007
Watervogels						goed	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	2					matig	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						slecht		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						slecht		1993-2007

Bijlage 2: literatuurlijst

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C. en Thissen, J.B.M. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht

Diepenbeek, A. 1999. Veldgids Diersporen, Uitgeverij KNNV, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K. en Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Ministerie van LNV, Concept - Hoofdlijnen begrenzing en selectie Natura 2000-gebieden, november 2005.

SOVON Vogelonderzoek 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Spitzen - van der Sluijs, A.M., Zollinger, R. en Creemers, R. 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland 1985 - 2005. Stichting RAVON, Nijmegen.

Van der Meijden, R. 1990. Heukels' Flora van Nederland. Wolters-Noordhoff.

Websites:

www.gelderland.nl, provinciale site met gegevens over bodemsoort, ligging van Provinciale EHS, grondwatertrappen etc.

www.minInv.nl, website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Veel informatie over wetgeving, Natura2000, EHS etc.

www.natuurloket.nl, gevalideerde gegevens van alle PGO's per kilometerhok. Tegen betaling ontvangt u de meest gedetailleerde gegevens.

www.ravon.nl, website met informatie over de verspreiding van reptielen, amfibieën en vissen in Nederland

www.sovon.nl, website met uitgebreide informatie over ecologie en verspreiding van vogelsoorten

www.telmee.nl, website met gevalideerde gegevens van alle soorten

www.vzz.nl, website met informatie over ecologie van zoogdieren

www.waarneming.nl, website met deels ongevalideerde gegevens van alle soorten

Bijlage 3: ontheffing Presikaaf Flora- en faunawet

Gemeente Arnhem e.a.
Postbus 9200
6800 HA ARNHEM

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		ff75c.06.toek.0051Bnh	12 september 2006
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
Flora- en faunawet, art. 75, 6 ^o lid onder- deel c		0800-22 333 22	1

Geachte heer, mevrouw,

Naar aanleiding van uw verzoek van 23 augustus 2007 om de op 10 oktober 2006 verleende ontheffing met kenmerk FF/75C/2006/0051A aan te passen, ontvangt u hierbij de door u gevraagde ontheffing.

Bij brief van 7 augustus 2007 is er, namens Arnhemse Tennisclub de Groene Kamer, een verzoek tot handhaving van de Flora- en faunawet ingediend bij Dienst Regelingen te Dordrecht. In dit verzoek tot handhaving wordt opgemerkt dat de initiatiefnemer zich niet houdt aan specifieke voorwaarde 21 van de verleende ontheffing met kenmerk FF/75C/2006/0051A. In deze voorwaarde is opgenomen dat de kap van bomen dient plaats te vinden voor 1 maart 2007. In het verzoek staat dat er strijd is met deze voorwaarde en de ontheffing dient te worden ingetrokken omdat slechts een gering aantal van de 36 bomen gekapt is.

De aanvraag

Naar aanleiding van dit verzoek tot handhaving heeft u verzocht om aanpassing van deze voorwaarde 21. U geeft aan dat de specifieke voorwaarde 21 te veel op één deelgebied is toegeschreven en u verzoekt dan ook om een aanpassing van de ontheffing, zodanig dat deze voorwaarde 21 geldt voor het totale gebied van de "Herstructurering Presikhaaf".

Overwegingen

Voorwaarde 21 is gesteld vanwege het voorkomen van vleermuizen die in de zomer in bomen (kunnen) verblijven. Het kappen van bomen in een later jaar dan 2007 heeft geen negatieve effecten op vleermuizen. De ontheffing kan dan ook – zonder gewijzigde ecologische effecten – aangepast worden. Hierbij moet duidelijk zijn dat de genoemde voorwaarden voor het hele gebied Presikhaaf gelden.

De ontheffingsvoorwaarden 13 en 21 van ontheffing FF/75C/2006/0051A worden als volgt gewijzigd:

13. Bij het kappen van bomen dient voorafgaand de geschiktheid van deze bomen voor vleermuizen onderzocht te worden door een ter zake kundige¹. Bij het volledig ontbreken van mogelijkheden voor vleermuizen (gaten, kieren, loszittende, dikke schors, en dergelijke) gelden ten aanzien van het kappen geen verdere voorwaarden. Wel moet te allen tijde rekening gehouden worden met broedende vogels.

Bij het kappen van bomen die wel geschikt geacht worden voor vleermuizen moet gewerkt worden volgens de volgende voorwaarden:

14. Alle mogelijk geschikte holtes voor vleermuizen dienen ruim van tevoren en uiterlijk een week voor de kap door een vleermuisdeskundige¹ met een flap afgesloten te worden.
15. De temperatuur rond schemering moet die dag minimaal 10°C zijn.
16. De op te hangen flappen dienen ruim boven de holte opgehangen te worden en tot circa anderhalve meter onder de holte te hangen.
17. De flappen dienen strak opgehangen te worden aan de boom, waarbij de flap niet helemaal de boom mag omvatten, zodat de vleermuizen er aan de zijkant uit kunnen kruipen.
18. De flappen dienen te blijven hangen tot de betreffende bomen gekapt zijn.
19. De avond na het ophangen van de flap dient – vanaf het uitvliegmoment tot enkele uren daarna – gecontroleerd te worden of vleermuizen inderdaad uitvliegen en of er geen andere holtes gebruikt worden door vleermuizen. Eventuele andere aangetroffen holtes dienen alsnog afgesloten te worden met een flap.
20. De ochtend na het ophangen van de flap dient – vanaf enkele uren voor het invliegmoment tot ruime tijd daarna – gecontroleerd te worden of vleermuizen inderdaad niet meer invliegen.
21. Het ophangen van de flappen en het kappen van de bomen dient uitgevoerd te worden in de periode van 1 november tot 1 maart.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u bijgaande gewijzigde ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. In de ontheffing zijn de specifieke voorwaarden 13 en 21 gewijzigd. Aan deze ontheffing zijn voorwaarden verbonden. Voor het overige verwijs ik naar mijn brieven van 16 augustus 2006 en 10 oktober 2006.

De ontheffing en de voorwaarden treft u hierbij aan. Met de ontheffing met kenmerk FF/75C/2006/0051B komt de ontheffing met kenmerk FF/75C/2006/0051A te vervallen.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan een persoon die:

- Op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of
- Als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus en/of
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals Das en Boom, VZZ, RAVON, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, VOFF, SOVON, etc.)

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
12 september 2007	ff75c.06.toek.0051B. nh	3

Bezwaar

Het kan zijn dat u het met deze beslissing niet eens bent. U kunt dan (net als andere belanghebbenden) binnen zes weken na de verzenddatum van deze brief, bezwaar maken. U doet dit door een brief te sturen aan Dienst Regelingen, afdeling Juridische Zaken, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht.

Uw bezwaarschrift moet ten minste bevatten:

- uw naam en adres
- de vermelding: ‘ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet’ en het aanvraagnummer
- een afschrift van deze brief
- de redenen van uw bezwaar
- de datum van uw bezwaarschrift
- uw handtekening

Als u iemand machtigt namens u bezwaar te maken, vergeet u dan niet een door u ondertekende machtigingsverklaring mee te sturen.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT,
voor deze,
de teammanager uitvoering Dienst Regelingen,

Drs. ing. S.N.J. Vreeburg

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

Naar aanleiding van het verzoek namens de Gemeente Arnhem, op 23 augustus 2007 tot aanpassing van de op 10 oktober 2006 verleende ontheffing met kenmerk FF/75C/2006/0051A

gelet op artikel 75, lid 5 en 6, onderdeel c, van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Gemeente Arnhem
Adres:	Van Oldenbarneveldtstraat 90
Postcode en woonplaats:	6827 AN ARNHEM
Aan:	Stichting Vivare
Adres:	Westervoortsedijk 60
Postcode en Woonplaats:	6827 AT ARNHEM
Aan:	Stichting Portaal
Adres:	Kerkenbos 10-01
Postcode en Woonplaats:	6546 BB NIJMEGEN
Aan:	Corio Nederland Retail B.V.
Adres:	St. Jacobsstraat 200
Postcode en woonplaats:	3511 BT UTRECHT
Voor het tijdvak van:	12 september 2007 tot en met 1 juli 2011

ONTHEFFING

FF/75C/2006/0051B

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de wintervleermuis (*Myotis daubentonii*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft de wijk Presikhaaf in de gemeente Arnhem, één en ander zoals is weergegeven op de bij de aanvraag gevoegde kaart "Afbeelding 4.1: deelgebieden Presikhaaf" op pagina 6 van rapport "Projectomschrijving herstructurering Presikhaaf".

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorwaarden verbonden:

Algemene voorwaarden

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. De ontheffing geldt alleen voor de uitvoering van de werkzaamheden, zoals vermeld in de projectomschrijving voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen noodzakelijk zijn, dient de ontheffinghouder onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen.

4. De gemeente Arnhem e.a. (hierna te noemen: de ontheffinghouder) blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de strikte naleving van de voorwaarden van deze ontheffing. Ook voor de uitvoering, bekostiging en het beheer van deze maatregelen blijft de ontheffinghouder primair verantwoordelijk en aansprakelijk.
5. De ontheffinghouder kan organisaties of personen aanwijzen die middels een machtiging gebruik kunnen maken van deze ontheffing (gemachtigde). In dit geval dient deze een kopie van de verleende machtigingen aan Dienst Regelingen, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht te zenden.
De machtigingen vermelden in ieder geval de volgende gegevens:
 - a. volledige naam, adres, woonplaats en geboortedatum van degene aan wie de machtiging is verleend;
 - b. soort(en) en eventuele aantallen waarvoor de machtiging geldt;
 - c. de handelingen die mogen worden verricht;
 - d. plaats(en) waar de handelingen mogen worden verricht;
 - e. omschrijving kwalificaties m.b.t. kennis van de te machtigen persoon;
 - f. periode waarvoor de machtiging geldt.De gemachtigde dient zijn machtiging op eerste vordering te tonen aan de toezichthouder of opsporingsambtenaar.
6. De gebruiker van deze ontheffing draagt bij het verrichten van de handelingen waarvoor de ontheffing verleend is deze ontheffing of een kopie ervan bij zich. Indien de gebruiker een gemachtigde is, dient zijn machtiging te zijn gehecht aan een kopie van deze ontheffing. De gebruiker van de ontheffing dient de ontheffing op eerste vordering te tonen aan een bevoegd toezichthouder of opsporingsambtenaar.

Specifieke voorwaarden

7. Gebouwen waarin vleermuizen kunnen verblijven, dienen voorafgaand aan de sloop te worden gecontroleerd op aanwezigheid van vleermuizen. Indien vleermuizen worden aangetroffen, dienen deze gebouwen voorafgaand aan de sloop ongeschikt te worden gemaakt voor vleermuizen.
8. Sloopwerkzaamheden en ongeschikt maken van vleermuisverblijfplaatsen dienen plaats te vinden in de perioden half maart tot eind april, of half augustus tot eind oktober.
9. Wanneer op enig moment tijdens de sloop een rustende vleermuis wordt aangetroffen, dienen de sloopwerkzaamheden te worden gestaakt. Wanneer de vleermuizen zijn uitgevlogen, kunnen de sloopwerkzaamheden worden hervat.
10. In de nieuwbouw dienen actief nieuwe bewoningsmogelijkheden voor vleermuizen te worden ingebouwd. Daarbij dient te worden uitgegaan van wat verloren is gegaan (vrij toegankelijke zolder, spouwmuren en dakranden).
11. Wanneer gekozen wordt voor betimmering van de gevels, dient de tussenruimte tussen muur en timmerwerk niet meer dan 15 millimeter te bedragen.
12. Bij het aanleggen van nieuwe watergangen en bomenlanen, dient toename van verlichting te worden voorkomen, door gebruik te maken van aangepaste verlichting. Dit geldt zowel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, als voor eventueel definitieve straatverlichting (aangepaste armaturen).

FF/75C/2006/0051B

13. Bij het kappen van bomen dient voorafgaand de geschiktheid van deze bomen voor vleermuizen onderzocht te worden door een ter zake kundige¹. Bij het volledig ontbreken van mogelijkheden voor vleermuizen (gaten, kieren, loszittende, dikke schors, en dergelijke) gelden ten aanzien van het kappen van bomen geen verdere voorwaarden. Wel moet te allen tijde rekening gehouden worden met broedende vogels.

Bij het kappen van bomen die wel geschikt geacht worden voor vleermuizen moet gewerkt worden volgens de volgende voorwaarden:

14. Alle mogelijk geschikte holtes voor vleermuizen dienen ruim van tevoren en uiterlijk een week voor de kap door een vleermuisdeskundige¹ met een flap afgesloten te worden.
15. De temperatuur rond schemering moet die dag minimaal 10°C zijn.
16. De op te hangen flappen dienen ruim boven de holte opgehangen te worden en tot circa anderhalve meter onder de holte te hangen.
17. De flappen dienen strak opgehangen te worden aan de boom, waarbij de flap niet helemaal de boom mag omvatten, zodat de vleermuizen er aan de zijkant uit kunnen kruipen.
18. De flappen dienen te blijven hangen tot de betreffende bomen gekapt zijn.
19. De avond na het ophangen van de flap dient – vanaf het uitvliegmoment tot enkele uren daarna – gecontroleerd te worden of vleermuizen inderdaad uitvliegen en of er geen andere holtes gebruikt worden door vleermuizen. Eventuele andere aangetroffen holtes dienen alsnog afgesloten te worden met een flap.
20. De ochtend na het ophangen van de flap dient – vanaf enkele uren voor het invliegmoment tot ruime tijd daarna – gecontroleerd te worden of vleermuizen inderdaad niet meer invliegen.
21. Het ophangen van de flappen en het kappen van de bomen dient uitgevoerd te worden in de periode van 1 november tot 1 maart.
22. Bovenstaande mitigerende maatregelen dienen tezamen met de mitigerende maatregelen genoemd in de rapportage (Projectomschrijving Herstructurering Presikhaaf, 26 januari 2006) in een ecologisch protocol opgenomen te worden. Dit ecologisch protocol dient op de locatie aanwezig te zijn en onder betrokken werknemers bekend te zijn.
23. De bovengenoemde mitigerende en compenserende maatregelen dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een vleermuisdeskundige¹.

Overige voorwaarden

24. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorwaarden.
25. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorwaarden is Dienst Regelingen, Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan een persoon die:

- Op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of
- Als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus en/of
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals Das en Boom, VZZ, RAVON, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, VOFF, SOVON, etc.)

Dordrecht, 12 september 2007

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT,
voor deze,
de teammanager uitvoering Dienst Regelingen,

Drs. ing. S.N.J. Vreeburg